

સામાજિક ન્યાય અને અધિકારિતા મંત્રાલય

અધિદેશ

સામાજિક ન્યાય અને અધિકારિતા મંત્રાલયનો અધિદેશ એક એવા સમાજનું નિર્માણ કરવાનો છે જેમાં લક્ષ્યાંક જૂથ પોતાની સમૃદ્ધિ અને વિકાસના પર્યાપ્ત સમર્થન સાથે ઉપયોગી, સુરક્ષિત અને ગૌરવશાળી જીવન વીતાવી શકે. વિભાગના મુખ્ય લક્ષ્યાંક જૂથમાં અનુસૂચિત જાતિઓ, અન્ય પછાત વર્ગ, વરિષ્ઠ નાગરિક, દારૂ અને નશીલા પદાર્થોના દુરોપયોગના પીડિતો, ટ્રાન્સજેન્ડર વ્યક્તિઓ, વિચરતી અને વિમુક્ત જનજાતિના નિરાશ્રિત વ્યક્તિઓ/ભિખારી અને વિકલાંગ વ્યક્તિઓ સામેલ છે.

નવી શરૂઆત

- તા. ૦૧/૦૧/૨૦૧૬ના રોજ ભારતના અસાધારણ રાજપત્રમાં અનુસૂચિત જાતિ અને અનુસૂચિત જનજાતિ (અત્યાચાર નિવારણ) સુધારા અધિનિયમ, ૨૦૧૫-૧૬નું બહાર જાહેર કરવામાં આવ્યો છે. આ અધિનિયમ ૨૬/૦૧/૨૦૧૬થી અમલમાં છે.
- વર્ષ ૨૦૧૫માં સંસદે બંધારણીય(અનુસૂચિત જાતિ) આદેશ (સુધારો) અધિનિયમ, ૨૦૧૫ પસાર કર્યો જેના કારણે હરિયાણા, કર્ણાટક, ઓડિશા અને દાદરા અને નગર હવેલીમાં નવા સમાજોને અનુસૂચિત જાતિઓની યાદીમાં સામેલ કરવામાં આવ્યા હતા.
- અનુસૂચિત જાતિઓના ઉદ્યોગ-સાહસિકો માટેની 'સાહસ મૂડી નીધિ' યોજના અંતર્ગત ₹ ૧૩૫.૯૧ કરોડની ૩૬ દરખાસ્તો મંજૂર કરવામાં આવી છે. ૧૫ કિસ્સાઓમાં ₹ ૬૪.૮૬ કરોડનું વિતરણ કરવામાં આવ્યું છે.
- રાષ્ટ્રીય સફાઈ કર્મચારી નાણા અને વિકાસ નિગમે ૨૫૦ મહિલાઓને મોટર ડ્રાઇવિંગની તાલીમ આપી છે, જેમાંથી ૬૦ મહિલાઓને રોજગારી મળી છે.
- એનએસએફડીસીની અધિકૃત શેર મૂડી ₹ ૧૦૦૦ કરોડથી વધીને ₹ ૧૫૦૦ કરોડ કરવામાં આવી છે.

ડૉ. બી. આર. આંબેડકરની ૧૨૫મી જયંતિ

- સરકારે દર વર્ષે ૧૪મી એપ્રિલને 'સમરસતા દિવસ' તરીકે ઉજવવાનું જાહેર કર્યું છે.
- માનનીય વડાપ્રધાન શ્રી નરેન્દ્ર મોદી દ્વારા ૨૦ એપ્રિલ, ૨૦૧૫ના રોજ ૧૫ જનપથ ખાતે ડૉ. આંબેડકર આંતરરાષ્ટ્રીય કેન્દ્રનું અને ૨૧ માર્ચ, ૨૦૧૬ના રોજ ૨૬ અલીપુર રોડ, નવી દિલ્હી ખાતે ડૉ. આંબેડકર મેમોરિયલનું ખાતમુહૂર્ત કરવામાં આવ્યું.
- ડૉ. આંબેડકરની સ્મારક ટપાલ ટિકીટ અને સિક્કા પ્રગટ કરવામાં આવ્યાં.
- ૨૬ નવેમ્બર, ૨૦૧૫ને 'સંવિધાન દિવસ' જાહેર કરવામાં આવ્યો. પ્રથમ 'સંવિધાન દિવસ' એટલે કે ૨૬ નવેમ્બર, ૨૦૧૫ના રોજ સંસદ ભવનમાં રોશની કરવામાં આવી. સંસદના શિયાળુ સત્રના પ્રથમ બે દિવસો ડૉ. બી.આર. આંબેડકરને સમર્પિત કરવામાં આવ્યાં.
- માનનીય વડાપ્રધાન શ્રી નરેન્દ્ર મોદી દ્વારા ૨૯ ડિસેમ્બર, ૨૦૧૫ના રોજ નવી દિલ્હીમાં દલિત ઇન્ડિયન ચેમ્બર ઓફ કોમર્સ અને ઇન્ડસ્ટ્રી દ્વારા આયોજિત દલિત ઉદ્યોગ-સાહસિકો માટેના રાષ્ટ્રીય સંમેલનનું ઉદ્ઘાટન કરવામાં આવ્યું.
- સામાજિક ન્યાય અને અધિકારિતા મંત્રાલય દ્વારા ૨૬ જાન્યુઆરી ૨૦૧૬ના રોજ ગણતંત્ર દિવસના અવસર પર ડૉ. આંબેડકર અંગે એક પ્રદર્શન રજૂ કરવામાં આવ્યું.

શિષ્યવૃત્તિ

- આ વિભાગ દ્વારા વર્ષ ૨૦૧૪-૧૫ અને ૨૦૧૫-૧૬ દરમિયાન અનુસૂચિત જાતિ, અન્ય પછાત વર્ગ, આર્થિક પછાત વર્ગ વગેરે માટે ચલાવવામાં આવતી પ્રિ-મેટ્રિક, પોસ્ટ-મેટ્રિક, નેશનલ ઓવરસિઝ, નેશનલ ફેલોશીપ અને ઇબીસી માટે ડૉ. આંબેડકર પોસ્ટ-મેટ્રિક શિષ્યવૃત્તિ જેવી યોજનાઓ હેઠળ આશરે ₹ ૭૪૬૫ કરોડની શિષ્યવૃત્તિનું વિતરણ કરવામાં આવ્યું, જેનાથી આશરે ૩,૩૦,૬૪,૯૦૦ વિદ્યાર્થી/ વિદ્યાર્થિનીઓને લાભ મળ્યો છે.

સમાજ સુરક્ષા

- આંતરરાષ્ટ્રીય વૃદ્ધજન દિવસ (આઈડીઓપી)
- ૧ ઓક્ટોબર, ૨૦૧૪ અને ૨૦૧૫માં આંતરરાષ્ટ્રીય વૃદ્ધજન દિવસના અવસરે 'વયોશ્રેષ્ઠ સન્માન' (રાષ્ટ્રીય પુરસ્કાર) આપવામાં આવ્યો.
- દારૂ અને નશીલા પદાર્થો (દવા) દુરુપયોગ નિવારણ યોજના હેઠળ ૨૦૧૪-૧૫માં ₹૩૦.૭૫ કરોડ વાપરવામાં આવ્યા અને ૧,૦૮,૮૫૫ વ્યક્તિઓને તેનો લાભ મળ્યો. વર્ષ ૨૦૧૫-૧૬માં ₹૩૬.૧૫ કરોડ વાપરવામાં આવ્યા.
- મંત્રાલય દ્વારા નશીલી દવાઓના દુરુપયોગના પીડિતો, તેઓના પરિવારો અને સમાજની વ્યાપક રૂપે મદદ કરવા માટે રાષ્ટ્રીય ટોલ ફ્રી નશામુક્તિ હેલ્પલાઇન નંબર ૧૮૦૦-૧૧-૦૦૩૧ શરૂ કરવામાં આવી.
- ૨૬ જૂન ૨૦૧૪ના રોજ નશીલી દવાના દુરુપયોગ અને ગેરકાયદેસર વેપારની વિરુદ્ધ આંતરરાષ્ટ્રીય દિવસ પર માનનીય રાષ્ટ્રપતિ દ્વારા રાષ્ટ્રીય પુરસ્કાર આપવામાં આવ્યાં.

વિકલાંગ(દિવ્યાંગ)જન સશક્તિકરણ વિભાગ

સુગમ્ય ભારત અભિયાન : વિકલાંગ(દિવ્યાંગ)જનો માટે સુગમ વાતાવરણનું સર્જન કરવું.

- વિકલાંગજન સશક્તિકરણ વિભાગ દ્વારા તા. ૩ ડિસેમ્બર ૨૦૧૫ના રોજ એક રાષ્ટ્રવ્યાપી અભિયાન સ્વરૂપે 'સુગમ્ય ભારત અભિયાન'ની શરૂઆત કરવામાં આવી, જેનો હેતુ અને લક્ષ્ય સુગમ વાતાવરણનું સર્જન કરવાનો, સુગમ પરિવહન વ્યવસ્થા ઊભી કરવાનો તેમજ માહિતી અને સંદેશા વ્યવહારની ઇકો-સિસ્ટમ સુલભ કરવાનો છે.

વિકલાંગ(દિવ્યાંગ)જનો માટે સહાયક યંત્રો/ ઉપકરણોની ખરીદી/ ફિટિંગ(એડિપ) માટે સહાયની યોજના

- વર્ષ ૨૦૧૪-૧૫ અને ૨૦૧૫-૧૬ દરમિયાન વિવિધ રાજ્યો/ સંઘ પ્રદેશોમાં શિબિર પ્રવૃત્તિ/ મુખ્યાલય પ્રવૃત્તિ/ એડીઆઇપી-એસએસએ પ્રવૃત્તિ મારફત ૧૧૨ ખાસ શિબિરોનું આયોજન કરવામાં આવ્યું, જેમાં ૪.૦૬ લાખ લાભાર્થીઓને આશરે ₹૨૫૬.૪૫ કરોડના સહાયક યંત્રો/ઉપકરણોનું વિતરણ કરવામાં આવ્યું.
- આ યોજના હેઠળ ૧૨૨ હોસ્પિટલોને યાદીમાં સામેલ કરવામાં આવી અને અત્યાર સુધીમાં ૩૨૩ કોંકલિયર ઇમ્પ્લાન્ટ સર્જરી સફળતાપૂર્વક કરવામાં આવી.

એલિમ્કો(ભારતીય કૃત્રિમ અંગનિર્માણ નિગમ)નું આધુનિકીકરણ

- તા. ૧૨/૮/૨૦૧૫ના રોજ આગામી ત્રણ વર્ષમાં ₹૨૮૬.૦૦ કરોડના ખર્ચે એલિમ્કોનું આધુનિકીકરણ કરવા બાબતે આદેશ કરવામાં આવ્યો.

રાષ્ટ્રીય સંસ્થાઓ

- રાષ્ટ્રીય સંસ્થાઓ દ્વારા વર્ષ ૨૦૧૫-૧૬માં ૬૩૦૧૨ વ્યક્તિઓનો પુનર્વસવાટ કરવામાં આવ્યો.

સંયુક્ત પ્રાદેશિક કેંદ્રો (સીઆરસી)

સંયુક્ત પ્રાદેશિક કેંદ્રો દ્વારા વર્ષ ૨૦૧૪-૧૫ દરમિયાન ૧૧૭૩૪૨ વ્યક્તિઓને અને વર્ષ ૨૦૧૫-૧૬ દરમિયાન ૧,૩૩,૧૬૫ વ્યક્તિઓને પુનર્વસવાટ સેવાઓ પૂરી પાડવામાં આવી.

વૈધાનિક પગલાં

વિકલાંગતા અધિકાર વિધેયક, ૨૦૧૪

- તા. ૦૭/૦૨/૨૦૧૪ના રોજ રાજ્યસભામાં વિકલાંગતા અધિકાર વિધેયક, ૨૦૧૪ રજૂ કરવામાં આવ્યું. આ વિધેયકમાં સંસદીય સમિતિ દ્વારા સૂચવવામાં આવેલા કેટલાક

સુધારાઓ દાખલ કર્યા બાદ મંત્રીમંડળની નોંધ રજૂ કરવામાં આવી. આ બાબત મંત્રીમંડળને મોકલવામાં આવી. તેની પહેલી બેઠક તા. ૨૫/૦૧/૨૦૧૬ના રોજ યોજવામાં આવી.

કેન્દ્ર સરકારમાં વિકલાંગ(દિવ્યાંગ)જનો માટે નિર્ધારિત જગ્યાઓ ભરવી.

- કર્મચારી અને તાલીમ વિભાગના જણાવ્યા અનુસાર કુલ ૧૫,૮૩૧ ખાલી જગ્યાઓમાંથી ૯,૭૯૬ જગ્યાઓ ભરવામાં આવી છે અને ૫,૨૪૧ જગ્યાઓ માર્ચ, ૨૦૧૬ સુધીમાં ભરવામાં આવે તેવી શક્યતા છે.

નવા પગલાં

- 'સ્ટેન્ડ અપ ઇન્ડિયા' હેઠળ ૨.૫ લાખ અનુસૂચિત જાતિ, અનુસૂચિત જનજાતિ અને મહિલા ઉદ્યોગ-સાહસિકોને નાણાકીય સહાય આપવામાં આવશે.
- ₹ ૫૦૦ કરોડના ખર્ચે અનુસૂચિત જાતિ, અનુસૂચિત જનજાતિના ઉદ્યોગ-સાહસિકો માટે હબ તૈયાર કરવામાં આવશે.
- મુદ્રા યોજના હેઠળ અત્યાર સુધીમાં ₹ ૩.૨૨ કરોડની લોન આપવામાં આવી છે, જેમાંથી ₹ ૭૨.૮૯ લાખની લોન અનુસૂચિત જાતિ અને અનુસૂચિત જનજાતિના ઉદ્યોગ-સાહસિકોને આપવામાં આવી છે.
- ભારત સરકાર અને જાહેર ક્ષેત્રના એકમોને સામાન અને સેવા ખરીદવાની ખાસ જોગવાઈ હોય છે. તે અનુસાર, ભારત સરકાર અને જાહેર ક્ષેત્રના એકમો પોતાની જરૂરિયાતની ઓછામાં ઓછી ૨૦% ખરીદી સુક્ષ્મ અને લઘુ ઉદ્યોગો પાસેથી અને ૪% ખરીદી અનુસૂચિત જાતિ અને અનુસૂચિત જનજાતિના ઉદ્યોગ-સાહસિકો પાસેથી કરે તે માટે સખત કાર્યવાહી કરવામાં આવી રહી છે.

ગ્રામ ઉદયથી ભારત ઉદય અભિયાન

સામાજિક ન્યાય તરફ...